

ЗАСОБИ ФОРМУВАННЯ СТІЙКОЇ МОТИВАЦІЇ У СТУДЕНТІВ ПРИ ВИВЧЕННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

В статті розглядаються основні умови формування стійкої мотивації при вивченні англійської мови, етапи та рівні її формування, деякі методи її формування та підтримання на стабільно високому рівні.

The article reveals definite aspects in formation of steady student motivation while studying the English language, some terms and steps in its forming, the definite methods and criteria of its development and keeping on the constantly high level.

Зміни в міжнародних відносинах між країнами, загальний швидкий розвиток науки і техніки, гуманітарна спрямованість світового культурного процесу привели до підвищення ролі міжнародного спілкування, а внаслідок цього - зростання інтересу до вивчення англійської мови як засобу світової комунікації.

Підтримання стійкого професійного інтересу до вивчення англійської мови сприяє найбільш успішному її оволодінню, оскільки висока мотивація є основною умовою

вдалого навчання англійської мови. Тому висока мотивація та постійний стійкий інтерес до англійської мови, що вивчається, збільшує відповідальність викладача у цілому навчальному процесі.

Мета цієї статті – стежити загальні умови й основні етапи та методи формування мотивації при навчанні англійської мови як професійної на гуманітарних та перекладацьких факультетах на першому етапі навчання в ВНЗ.

Слід зазначити, що проблему мотивації як психологічної умови діяльності людини досліджували такі видатні вчені, як А.А.Леонтьєв, П.Я.Гальперін, М.А.Давидова, А.Р.Лурія, А.М.Матюшкін, Н.Ф.Тализіна.

Мотивація – це умова будь-якої людської діяльності [4,69], висока мотивація є необхідною передумовою успішного навчання англійської мови. Як відомо, продуктивне вивчення англійської мови завдячує змісту навчання, вдосконаленням методикам та засобам, але все ж таки значною мірою воно залежить від високого рівня мотивації.

Формування мотивації теж має деякі основні умови. По-перше, цьому можуть сприяти зовнішні чинники, такі як: престиж професії, цікава високооплачувана робота в майбутньому, перспективи подорожі за кордон, а також заохочування батьків та друзів. Не слід відкидати той факт, що близьке оточення відіграє важливу роль у формуванні стійкої мотивації. Ставлення сім'ї, друзів до особистого вибору студента англійської мови як професійної діяльності може позитивно, або, навпаки, негативно вплинути на подальше формування мотивації та навчання в цілому. По-друге, внутрішні фактори, до яких перш за все відносяться: індивідуальні психологічні особливості, здібності та нахили студентів, тобто, гуманітарний, технічний „склад розуму”, а також, первісний інтерес до мовної форми діяльності та вивчення англійської мови. До зовнішніх чинників слід також віднести заохочення та похвалу вчителя, у поєднанні з індивідуальним підходом, а також не менш важливим

внутрішнім фактором постає здорова амбітність студентів, яка стимулюється конкуренцією між студентами в навчальному колективі.

Виходячи з внутрішніх та зовнішніх умов, формування мотивації повинно проходити в два етапи і має два рівні. Перший рівень мотивації відбиває поверхові інтереси до вивчення англійської мови, як наприклад, добрі оцінки, матеріальні нагороди від батьків та ін. На цьому рівні відбувається перший етап формування мотивації - матеріально-практичний.

У рамках першого етапу інтерес студентів спрямований на суто практичні цілі та задачі: отримання високої оцінки чи похвали вчителя, повага навчального колективу тощо, та на майбутні досягнення: отримання хорошої роботи, високої зарплатні і т. ін.

На подальшому етапі навчання мотивація повинна переходити на внутрішній рівень, що відбувається на другому етапі формування мотивації – емоційно-потребний. На цьому етапі інтерес студентів зміщується з матеріально-практичної зацікавленості на емоційне задоволення від самого процесу навчання. Студент вдовольняє потребу в навчанні як такому, коли акцентується процес навчання, коли він є самоціллю й результатом одночасно.

Перехід на другий етап формування мотивації є найбільш важливим для успішного оволодіння англійською мовою. Але перший етап від цього на менш значущий, оскільки, беручи до уваги суто індивідуальні психологічні властивості студентів, перший етап стає сходинкою до переходу на другий. Однак, слід зазначити, що деякі студенти мають мотивацію другого рівня вже з самого початку навчання в ВНЗ. Отже, при умові здійснення переходу від першого рівня мотивації до другого, можна говорити про формування стійкої мотивації та постійного інтересу до вивчення англійської мови.

Ми підкреслюємо якісну різницю між високою мотивацією та стійкою мотивацією. Бо високий рівень мотивації ще не може вважатися стійким. Як і у всіх

психічних процесах, в процесі існування мотивації спостерігається деяка циклічність, тобто є певні закономірні етапи чи стадії: від виникнення через зростання - до спаду та знов підвищення. Загалом, ця циклічність може бути визначена як: підвищення інтересу – стійке положення – спад інтересу. Слід підкреслити, що існування мотивації – це динамічний процес, тому слід діалектично підходити до розуміння етапів спаду, які є закономірно зумовленими особливостями психічних процесів. Але слід вчасно попереджувати перехід від спаду інтересу до його остаточної втрати. Як зазначають Н.А.Ігнатюк та Н.Д.Соловйова, „щоб (вчительський) вплив був позитивний, викладач будь-якої дисципліни повинен володіти прийомами активізації й удосконалення психічних функцій” [3,64]. Тобто у випадку неадекватних прийомів розвитку мотивації, вона може падати.

Що ж може бути ефективними засобами формування мотивації у студентів при вивчення англійської мови?

Висока мотивація студентів при оволодінні англійською мовою зумовлюється змістом, характером та організацією процесу навчання, а також умовами, в яких він проходить. Тобто задля формування високої мотивації вивчення англійської мови вчитель повинен створити сприятливу навчальну атмосферу на заняттях та підтримувати доброзичливі міжособисті відносини як між членами навчального колективу, так і між самим колективом, з одного боку, й собою, з іншого. Індивідуальний підхід до кожного студента допоможе вміло здійснювати, так би мовити, „психологічне балансування” між необхідною похвалою слабкому студенту та поміркованим критичним зауваженням сильному студенту.

Отже, атмосфера довіри й вимогливості, доброзичливої ділової критики, високого ступеня взаємодопомоги й відповідальності буде сприяти не тільки стимуляції підвищення рівня мотивації, а й підтриманню її на стабільному високому рівні. Така позитивна психологічна

атмосфера багато в чому визначається рівнем комунікативної культури викладача.

В аспекті підвищення й утримання стабільної мотивації, треба також приділяти увагу матеріалу, що вивчається. Програмою вивчення англійської мови передбачається сталий набір тем, що не завжди викликають інтерес у студентів. Завдання викладача - підійти до викладення таких тем неформально, знайти „точки дотику” інтересів студентів з різними аспектами проблеми, що вивчається. Тобто, персоніфікувати її, зробити її доступною й зрозумілою, „повернути її обличчям” до студента. Наприклад, на таких темах, як “Clothes and Fashion” та “Travelling” треба акцентувати такі питання:

1. What kind of clothes do you prefer wearing?
2. What would you wear in such an occasion as: birthday party, summer picnic, rock-concert, your friend's parents anniversary?
3. Where were you the previous summer/vocation?
4. Where are you going to travel the next year?
5. What impressed you most during your last traveling?

Тобто повертати тему так, щоб вона ставала особисто-забарвленою, ставити проблему особистого вибору в тій чи іншій проблемній ситуації.

Також важливу роль у формуванні стійкої мотивації відіграє не тільки фаза введення, інтродукції матеріалу, а також фаза актуалізації. Першочергове значення на цьому етапі надається творчим завданням різного виду, діловим та рольовим іграм. В цілому, творчий підхід викладача до процесу навчання сприяє виникненню, підвищенню та підтриманню високої й стійкої студентської мотивації. Проблему творчості вчителя докладно розглянуто в працях Г.Костюка, М.Леонтьєва, С.Максименко, Л.Рувінського, Ш.Амонашвілі, І.Волкова, Є.Ільїна, М.Скаткіна.

Загалом, всі методи підтримання стійкої мотивації вивчення до англійської мови як професійної, можна поділити на дві групи:

1 група. Психологічні прийоми та методи, до яких можна віднести: індивідуальний підхід, демократичний тип спілкування, створення доброзичливого клімату в навчальному колективі.

2 група. Методико-педагогічні методи, з яких можна виділити загальні дидактико-педагогічні методи: посиленість завдань та матеріалу, що вивчаються, поступове зростання складності навчальних задач та вправ, а також особистий вчительський приклад. І це дуже важливо, бо якщо вчитель сам любить мову та отримує насолоду від її викладання, то він подає позитивний приклад студентам, стимулює їх зацікавленість і мотивацію. А також такі методичні прийоми, як: різноманітність засобів викладання та закріплення матеріалу, творчі завдання, ділові й рольові ігри та системний поточний контроль, який може бути не лише ефективним засобом перевірки знань та навичок, а й не менш дієвим способом стимуляції мотивації першого рівня.

Таким чином, ми дійшли висновку, що формування стійкої та високої мотивації до вивчення англійської мови може бути здійснено тільки за умов комплексного та інтегрованого використання всіх зазначених вище психологічних, методико-педагогічних прийомів та методів та за умов створення сприятливої атмосфери навчання.

Література

1. Гальперин П.Я. Введение в психологию. М.: Изд-во Московского госуд.универ-та, 1976. – С.25.
2. Дьяченко М.И., Кандыбович Л.А. Психология высшей школы: Учебное пособие для вузов. – 2-е изд., перераб. И доп. – Мн.:Изд-во БГУ, 1981. – С.383.
3. Ігнатюк Н.А., Соловійова Н.Д. Активізація розумової діяльності студентів на практичних заняттях з іноземної мови.// Педагогіка вищої та середньої освіти. Збірник наукових праць. Вип..№5. – Кривий Ріг: КДПУ, 2003. – С.302.
4. Леонтьев А.А. Психология общения. М.: Смысл, 1997. – С.118.

5. Матюшкин А.М. Актуальные проблемы психологии в высшей школе. М.: Знание, 1997. - С.91.